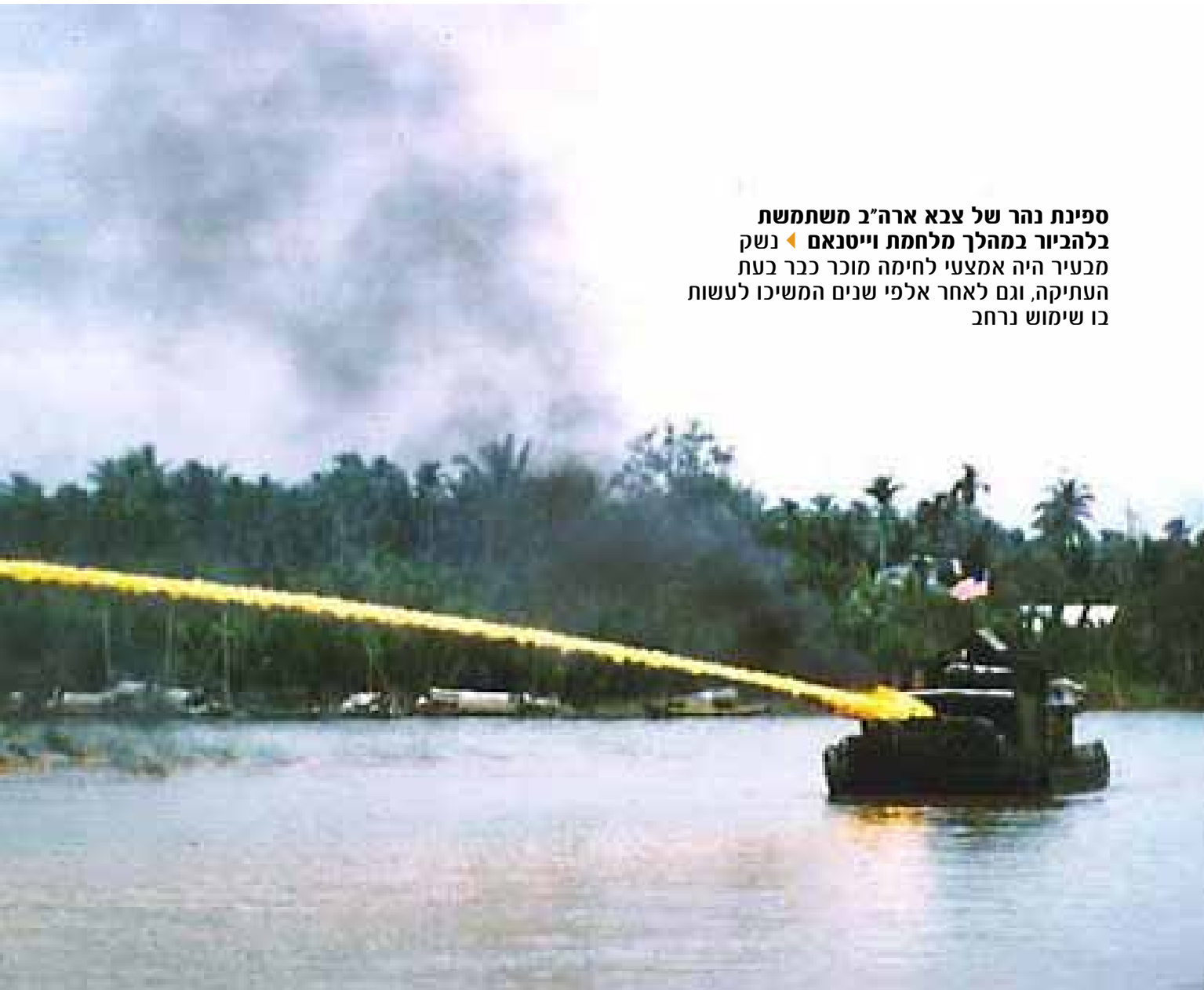

הדלגיטימציה של תחמושת הזרחן

זה כמה שנים שגופים שונים מנהלים מסע להטלת איסור מוחלט על שימוש בתחמושת שכוללת זרחן לבן - גם אם זו מיועדת למטרות לא קטלניות כמו מיסוך. המאמר בוחן כיצד מתגבשת נורמת איסור על נשק ומהם השלבים בדרך להפיכתו לטאבו מוחלט, עד כי השימוש בו גורר סנקציות

ספינת נהר של צבא ארה"ב משתמשת בלהביוז במהלך מלחמת וייטנאם ◀ נשק מבעיר היה אמצעי לחימה מוכר כבר בעת העתיקה, וגם לאחר אלפי שנים המשיכו לעשות בו שימוש נרחב

רון ליאורי
קצין מודיעין

מבוא

בשיאו של חורף 2009 התעורר פולמוס בעקבות מבצע "עופרת יצוקה" שניהלה ישראל נגד החמאס ברצועת עזה. גורמים בין-לאומיים שונים טענו שאחת העוללות המוסריות של ישראל בפעולתה ברצועת עזה הייתה השימוש בפצצות עשן המבוססות על זרחן לבן. מדוע יוחד דיון נפרד לאמצעי הלחימה הזה, אף שאמצעי לחימה אחרים הפילו קורבנות רבים הרבה יותר?

הזרחן הלבן, בדומה לכלי נשק אחרים בעבר, עבר תהליך של הכתמה ונחשב כיום לנשק חריג שאסור להשתמש בו. ההכתמה הזאת מבוססת על נורמות קיימות בנוגע להגבלת כלי נשק שנחשבים לאכזריים במיוחד וחסרי הבחנה וכן בגלל דמיונו של הזרחן לנשק הכימי שהשימוש בו אסור על פי אמנות בין-לאומיות.

התכונות השליליות האלה של הזרחן מועצמות בשיח על אודותיו, ואף המדיניות המשתמשת בו מקבלות את הטענה שזהו נשק חריג שיש להגבילו. יתרה מכך, ישנה הרחבה של הנורמות הללו גם על אמצעי לחימה קטלניים פחות כמו פצצות עשן.

נורמות איסור וטאבו על כלי נשק

ביחסים הבין-לאומיים התקבלו מאז אמצע המאה ה-19 כללים שונים בנוגע למותר ולאסור בלחימה. הציות לכללים האלה נחשב תנאי הכרחי להגדרת מדינה "בת תרבות" בשיח הפוליטי והציבורי. מקצת הכללים מעוגנים באמנות שונות ומקצתם התקבלו ללא מסמך מחייב. בנוגע למקצת הנורמות הנדרשות - נסיבות מיוחדות ייחשבו צידוק לחריגה מהן. עם זאת ישנם מעשים שנחשבים

לטאבו מוחלט, דהיינו הם פסולים מעיקרם, ושום צידוק לא יתקבל לנקיטתם.

מבחינה משפטית גרידא, איסורים על כלי נשק נקבעים כאשר הפגיעה ההומניטרית הנגרמת מהם עולה על התועלת הצבאית שניתן להפיק מהם. המדד לכך מבוסס על שני עקרונות: 1. עקרון האנושיות, שנועד לספק הגנה למשתתפים בלחימה באמצעות איסור על גרימת סבל מיותר או על גרימת נזק שעולה על הנדרש. 2. עקרון ההבחנה, שנועד להגן על אזרחים ועל מי שאינם משתתפים בלחימה מפני פגיעה של כלי נשק שבהפעלתם המקובלת לא ניתן לכוונם במדויק לעבר מטרות צבאיות בלבד.¹

אך הטאבו והדה-לגיטימציה של אמצעי לחימה חורגים מההבחנות האלה ואינם תמיד חופפים להן.

הציות לכללי המותר והאסור בלחימה נחשב תנאי הכרחי להגדרת מדינה "בת תרבות" בשיח הפוליטי והציבורי

הטאבו הכימי והגרעיני

כלי נשק כימיים וגרעיניים הוגדרו "כלי נשק בלתי קונוונציונליים" שהשימוש בהם חורג מגדר הרגיל. אף שבעבר נעשה שימוש בנשק כימי באופן ממוקד (במלחמת העולם הראשונה נגד חיילים בלבד) ואף שקטלניותו ונזקיו אינם עולים על אלה של פגזים ושל פצצות אחרים, נאסר בסופו של דבר להשתמש בו בסדרה של אמנות בין-לאומיות, והוא נחשב לנשק שלבני תרבות אסור להשתמש בו.²

נשק גרעיני אומנם לא נאסר בחוק הבין-לאומי, אך בפועל לא נעשה בו שימוש מאז 1945 - וגם הוא נחשב לנשק שלבני תרבות אסור להפעיל.

נורמות האיסור על כלי נשק קונוונציונליים

העקרונות של מניעת סבל מיותר ושל הבחנה בין לוחמים ללא לוחמים שהוזכרו לעיל הביאו לסדרה של איסורים נורמטיביים נגד כלי נשק קונוונציונליים. כך, למשל, מוקשים נגד אדם ופצצות מצרר הפכו בעיני מדינות רבות למוקצים מחמת סכנתם לאזרחים.³ בסופו של העשור הראשון של המאה ה-21 ניתן לזהות את תחילתה של נורמת איסור על נשק נוסף - ספק כימי, ספק קונוונציונלי - הנשק המבעיר בצורתו הנפוצה ביותר: תחמושת זרחן לבן.

נורמות האיסור והשימוש בזרחן לבן

נשק מבעיר היה אמצעי לחימה מוכר כבר בעת העתיקה,⁴ וגם לאחר אלפי שנים המשיכו לעשות בו שימוש נרחב - למשל נגד ערי יפן וגרמניה במלחמת עולם השנייה. שינוי ביחס לנשק הזה נוצר עם חשיפת נזקיו לעיני התקשורת במלחמת וייטנאם. במלחמה הזאת הוטלו על יעדים בווייטנאם אלפי טונות של נפלים - שם כללי לנשק מבעיר שמבוסס על דלק בצורת ג'ל.⁵

הגבלות חוקיות על שימוש בנשק מבעיר התקבלו רק ב-1980. אז נקבעו ההגבלות הבאות: אסור להפעיל את הנשק הזה נגד אזרחים (במסגרת האיסור הגורף להפעיל חימוש נגד אזרחים), אסור להטיל את הנשק הזה מהאוויר על מטרות צבאיות שמצויות בסביבה אזרחית, כאשר מופעל הנשק הזה מהקרע - יש לנקוט אמצעי זהירות מופלגים כדי לא לפגוע באזרחים. הפרוטוקול הזה מחריג במפורש מאיסוריו חימוש שמטרתו אינה לגרום לתבערה, אך הוא עלול לגרום לה באופן עקיף. הכוונה היא, למשל, לתחמושת תאורה, לתחמושת סימון או לתחמושת מיסוך.⁶

המצב המשפטי של הנשק המבעיר נותר כפי שתואר כאן במשך כשני עשורים, עד אשר התעוררה התעניינות מחודשת בו בעשור הראשון של שנות האלפיים - התפתחות שמספקת הזדמנות לבחון בזמן אמת כיצד מתגבשת נורמת איסור (טאבו).⁷

במוקד עמד חימוש המבוסס על זרחן לבן, שהוא חומר כימי שאינו נמצא בטבע, ויש

להפיקו באופן תעשייתי. הוא מתלקח במגע עם האוויר ופולט עשן לבן וסמיך. במגע עם גוף האדם הוא עלול לגרום לכוויות חמורות במיוחד ואף להרעלה.⁸ לכאורה, מדובר באמצעי לחימה שמתקיימים בנוגע אליו האיסורים המשפטיים והנורמטיביים על השימוש בנשק הכימי. אלא שבין תומכי השימוש בזרחן לבן לבין מתנגדיו התגלע ויכוח מהותי: האם אכן מדובר בנשק כימי, והאם מדובר בכלל בנשק מבעיר?

הוויכוח הזה, שמדגים את האופן שבו נוצר הדימוי של כלי נשק, התלקח סביב שני אירועים שזכו לתהודה ציבורית ופוליטית: שימוש בזרחן לבן בלחימה של כוחות ארה"ב בפאלוג'ה בעיראק ב-2004 והשימוש שעשה צה"ל בזרחן לבן בלחימה בעזה ב-2009.

"טלטל ואפה" - הזרחן הלבן בפאלוג'ה ב-2004

במסגרת פעילותם הצבאית נגד חמושים עיראקים בפאלוג'ה בנובמבר 2004 השתמשו הכוחות האמריקניים בטכניקה שאותה כינו הלוחמים "טלטל ואפה" (Shake and Bake): עמדות מבוצרות שקשה היה להתגבר עליהן באמצעות הפגזות רגילות הותקפו בפצצות זרחן לבן. הזרחן העלה עשן מחניק ואף גרם לבעירה - מה שהבריח את המתבצרים אל מחוץ לעמדותיהם.⁹

לאחר שדרך הפעולה הזאת נחשפה בתוכנית טלוויזיה איטלקית, ציינו גורמים רשמיים בממשל האמריקני שהשימוש בזרחן לבן לשם הצתה הוא חוקי.¹⁰ למרות זאת, מדינות רבות גינו את השימוש שעשו האמריקנים בזרחן לבן בעיראק. בין המגנות הייתה גם רוסיה, שבעצמה השתמשה בעשן זרחן ליצירת מיסוך בגרוזי, בירת צ'צ'ניה, ב-1994.¹¹

יש להבהיר שבהתאם לתנאיה של האמנה למניעת שימוש בנשק כימי, העשן שנפלט מתחמושת זרחן אינו מוגדר נשק כימי, שכן השפעתו נובעת מתהליך בעירה תרמי, והעשן הזה אינו מיועד לשמש גז מחניק - גם אם עלולות להיות לו השפעות כאלה. נוצר למעשה מצב שבו תחמושת הזרחן נקלעה לתחום האפור - מהבחינה המשפטית היא אינה תחמושת כימית, וספק רב אם

אפילו ניתן לראות בה תחמושת מבעירה. אולם הצטדקויות הממשל האמריקני בנוגע לשימוש בזרחן לבן בפאלוג'ה מרמזות שהנשק הזה עבר תהליך של פוליטיזציה: הוא נחשב לנשק "שונה" שמחייב התייחסות שונה מאשר כלי נשק אחרים, ועל מקבלי ההחלטות ועל המפקדים לשים לב לכך במסגרת שיקוליהם.¹²

"גשם האש" - פצצות עשן

זרחניות בלחימה בעזה ב-2009

תחמושת מבוססת זרחן שהפעיל צה"ל זכתה לחשיפה ולתשומת לב ציבורית רחבה בזמן "עופרת יצוקה" (27 בדצמבר 2008 - 18 בינואר 2009). מדובר בפגזי ארטילריה שמתבקעים באוויר ומשחררים עשרות טרייזי לבד ספוגים בזרחן לבן המתפזרים ברדיוס של עשרות מטרים.¹³

אף שבלחימה בעזה נעשה שימוש רב בכלי נשק שונים, ואף שבגלל אופיה המורכב של הלחימה בשטח בנוי נפגעו אזרחים מאש חיילי צה"ל, זכו להתייחסות מיוחדת דווקא פגזי המיסוך והפגזים שהפיצו עשן של זרחן לבן.

דו"ח של ארגון Human Rights Watch שפורסם לאחר הלחימה התמקד במיוחד בידי הזרחן. אף שהדו"ח ציין שהזרחן הלבן לא גרם למספר הרב ביותר של הרוגים בקרב האזרחים בעזה, ואף שלא היו עדויות לכך שישראל השתמשה בטכניקת "טלטל ואפה", מאשים הדו"ח את ישראל בסיכון אזרחים שלא לצורך ובוחן בפרוטרוט סדרת מקרים שבהם אזרחים נפגעו ככל הנראה מפגזי זרחן ומשריפות שהציתו פגזים כאלה.

על אף שישראל אינה חתומה על הפרוטוקול

ניתן לזהות את תחילתה של נורמת איסור על הנשק המבעיר בצורתו הנפוצה ביותר: תחמושת זרחן לבן

השלישי שעוסק בכלי נשק מבעירים, תגובותיה הרשמיות לא ניסו לקרוא תיגר על הנורמה שהלכה והתגבשה, שלפיה השימוש בזרחן הוא שלילי ומגונה. בתחילה, לפני שנחשפו הצילומים המעידים על השימוש בפגזי זרחן, הייתה התגובה הכחשה גורפת. לאחר מכן הדגישה ישראל שהיא משתמשת בפגזי זרחן למיסוך בלבד ובהתאם למותר בדיני המלחמה. אולם ישראל לא הסתפקה בדברים האלה אלא גם הבטיחה לחקור את העניין.¹⁴

ישראל אכן קיימה חקירה, וזו הוצגה בדו"ח מטעם משרד החוץ שעסק בהיבטים המשפטיים השונים של הלחימה בעזה, ויוחד בו דיון לשימוש בתחמושת המכילה זרחן. בדו"ח הוצגו הצטדקויות שונות המעידות בעצם על ההכרה בנורמה שלפיה השימוש בנשק הזה הוא בעייתי. יתר על כן, הרמטכ"ל הורה לכוחות צה"ל - במסגרת הפקת הלקחים מהאירועים - להקפיד עוד יותר על הזהירות בעת שימוש באמצעי הזה.¹⁵

הטענות וההצדקות של ישראל לא מנעו ממועצת זכויות האדם של האו"ם לפרסם דו"ח (המוכר בשם "דו"ח גולדסטון") שבו פורטו נזקי הזרחן בעזה וסכנותיו, ונכללה בו ההמלצה לשקול את האפשרות לאסור שימוש בזרחן בשטח בנוי.¹⁶ ההמלצות האלה דומות להמלצות שכלולות בדו"ח שפירסם הארגון Human Rights Watch. הארגון הזה קרא לאסור על השימוש בזרחן לא רק בעזה אלא בכל שטח מיושב שהוא. נוסף על כך הוא קרא להעמיד לדין את האחראים לידי הזה באשמה של ביצוע פשעי מלחמה.¹⁷

ישראל הרשמית קיבלה, כאמור, את העיקרון שזרחן אינו נשק רגיל וכי יש להגביל את השימוש בו - גם אם הוא מותר.¹⁸ על עמדתה זו של ישראל ניתן ללמוד גם ממכתב תלויה שהיא שיגרה לאו"ם בעקבות ירי של החמאס לעבר שטח ישראל ב-18 בנובמבר 2010. במכתב צוין שנוסף על ירי של רקטות קסאם "נורו שבע פצצות מרגמה, שאחדות מהן הכילו ככל הנראה זרחן". במילים אחרות, לטענת ישראל הוסיף החמאס על פשע התוקפנות גם את חטא השימוש בנשק החרגי.¹⁹ הנכונות הזאת להקפיד יותר על הזהירות בהתאם לכללים הקיימים לא הסיפיקה ליזמי

ירי פגזי זרחן לבן למיסוך במבצע "עופרת יצוקה" ◀ גורמים בין-לאומיים שונים טענו שאחת העוולות המוסריות של ישראל בפעולתה ברצועת עזה הייתה השימוש בפצצות עשן המבוססות על זרחן לבן

החוקים מרחק רב מהתדמית האימתנית שנוצרה לו. בעוד שהדינים הקיימים מתירים שימוש בחימוש זרחני בתנאים מסוימים, הוא עובר בימים אלה ממש תהליך שהופך אותו לאמצעי לחימה לא לגיטימי. במקרה שלנו עצם הימצאותו של הזרחן הלבן בחימוש כלשהו היא שפוסלת את החימוש, ואין זה משנה כלל לאיזו מטרה משמש החימוש. כפי שצוין לעיל, זרחן לבן משמש גם לייצור פגזי מיסוך. אף שנשק מיסוך אינו נשק התקפי, ואף שהנזק העקיף שנגרם ממנו נופל מזה שנגרם מכלי נשק אחרים, פגזי המיסוך הזרחניים זוכים ליחס שלילי במיוחד בגלל עצם הימצאות הזרחן בהם. עד כדי כך קיצוני היחס הזה, שמעטפת ריקה של פגז זרחן נחשבת לחלק מנזקי הנשק האסור, ולאש שהוצתה מפגזי זרחן - שלא נועדו כלל לגרום להצתה - מתייחסים באופן מחמיר יותר מאשר לאש שעשויים להצית בשגגה אמצעי לחימה רבים אחרים.

איסור. נורמה כזאת עשויה להיות עוצמתית במיוחד, ואז היא תוגדר "טאבו". כלי נשק שהפך לטאבו נחשב לבלתי לגיטימי עד כדי כך שישנה ציפייה ברורה לתוצאות איומות או לסנקציות קשות במיוחד אם נעשה בו שימוש. נורמות איסור על כלי נשק הופכות את השימוש בו לבלתי לגיטימי גם אם הנשק נחשב לעיל במיוחד או שזקיו ההומניטריים

תחמושת הזרחן נקלעה לתחום האפור - מהבחינה המשפטית היא אינה תחמושת כימית, וספק רב אם אפילו ניתן לראות בה תחמושת מבעירה

הנורמות, וסדרה של אישים ושל ארגונים לא ממשלתיים עתרה לבית הדין הגבוה לצדק בדרישה שיאסור כליל את השימוש בזרחן. אותם האישים והארגונים טענו שהזרחן הוא נשק חסר הבחנה גם כאשר אין מכוונים אותו נגד בני אדם וכי אין לסמוך על כוונות צה"ל להשתמש בזרחן למטרות מיסוך בלבד שכן הסכנה היא בתחמושת עצמה ולא בכוונותיו של המשתמש בה.²⁰ בג"ץ עדיין לא פסק בעתירה הזאת, אך אם ניתן להפיק לקחים מתהליך ההכתמה והדלגיטימציה של כלי נשק קונוונציונליים קודמים - כמו מוקשים ופצצות מצרר - הרי ייתכן שגם אם בג"ץ לא ייתן לעותרים את מבוקשם, נראה בסופו של דבר שצה"ל מגביל מאוד את השימוש שהוא עושה באמצעי לחימה שמכילים זרחן.

סיכום ומסקנות: חבלי לידתו של הטאבו על הזרחן

להטלת איסור משפטי על שימוש בכלי נשק מסוים קודמת בדרך כלל התגבשות של נורמת

Cluster Munitions in the Second Lebanon War and the Case for the Convention on Cluster Munitions", **American University International Law Review** 25(3), 2010 pp. 424-426, 430-431, 433-434

Richard Groller, "Greek Fire: The Best Kept Secret of the Ancient World", **Field Artillery Journal**, May-June 1981, pp. 54-57

J. B. Neilands, "Vietnam: Progress of the Chemical War", **Asian Survey** 10(3), March 1970, p. 213; J. B. Neilands "Survey of Chemical and Related Weapons of War", **Naturwissenschaften** 60, 1973, pp. 181-182

Ibid; Craig R. Burton, "Recent Issues with the use of Matching Bullets and White Phosphorous Weapons ;in Iraq", **The Army Lawyer** 19, August 2006 p. 21 ברק, שם, עמ' 836

Martha Finnemore and Kathryn Sikkink, "International Norm Dynamics and Political Change", **International Organization** 52(4), Autumn 1998 pp. 895-897

Neilands, 1970, **Ibid**, pp. 212, 215, Neilands, 1973, **Ibid**, p. 181

Joseph D. Tessier, "Shake & Bake: Dual-use Chemicals, Contexts and the Illegality of American White Phosphorus in Iraq", **Pierce Law Review** 6(2), 2007, pp. 324, 326

Ibid, pp. 338-339

Ibid, p. 340; Burton, **Ibid**, p. 20

Burton, **Ibid**, p. 22; Tessier, **Ibid**, p. 325

צילום שהופץ בתקשורת ובאינטרנט מתעד חיילים מכינים לידי פגזי ארטילריה בקוטר 155 מ"מ שהסימון עליהם הוא M825A1. לפי ספר ההדרכה לטיפול בתחמושת של צבא ארה"ב, מדובר בפגז עשן המבוסס על שחרור של 116 טרייז לבד ספוגים בורחן. בפגז אחד יש כ-6 ק"ג של זרחן לבן. בספר ההדרכה לא מוגדר הפגז הזה נשק מבעיר, אך לעומת זאת בנוגע לסוגי תחמושת אחרים שמכילים זרחן, כמו פגז ה-M110 הישן יותר, מצוין בספר ההדרכה אם יש להם אפקט מבעיר ראשי או משני. להרחבה ראו: Department of the Army, TM-43-0001-28: Army Ammunition Data Sheets, April 1994, pp. 376-378

Ibid, pp. 57-58

Israel Ministry of Foreign Affairs, The Operation in Gaza 27 December 2008 – 18 January 2009: Factual and Legal Aspects, July 2009, pp. 145-146, 148-151; Israel Ministry of Foreign Affairs, Gaza Operation Investigations: An Update, January 2010, pp. 32-33

Human Rights Council, Human Rights in Palestine and other Occupied Arab Territories: Report of the United Nations Fact Finding Mission on the Gaza Conflict, A/HRC/12/48, 15 September 2009, pp. 248-250

Human Rights Watch, **Ibid**, pp. 9, 66

במקרים שבהם נעשה שימוש בתחמושת זרחן שמטרתה הצתה ולא מיסוך, הדגישה ישראל שהדבר נעשה רק בשטחים פתוחים, בידי מורגמות או מספניות ולא מארטילריה שמעבר לטווח הראייה, ובכל המקרים הירי לא כוון נגד בני אדם אלא למטרות סימון בלבד. יתר על כן, ישראל טענה שהחל מ-7 בינואר חדלה מלהשתמש בתחמושת זרחן מציתה גם לשימושים האלה אף שלא נדרשה לכך על פי החוק הבין לאומי והשתמשה רק בתחמושת המיסוך הארטילרית שהוזכרה לעיל. ראו: Israel Ministry of Foreign Affairs, July 2009, **Ibid**, pp. 145-146

ישראל אכן חדלה מלהשתמש בורחן. ראו: Human Rights Council, **Ibid**, P. 248

www.mfa.gov.il/MFA/Foreign+Relations/Israel+and+the+UN/Issues/Israel_submits_complaint_UN_rocket_mortar_barrage_19-Nov-2010.htm

www.phr.org.il/default.

שימוש בפגזי זרחן ב"עופרת יצוקה" על אף שישראל אינה חתומה על הפרוטוקול השלישי שעוסק בכלי נשק מבעירים, תגובותיה הרשמיות לא ניסו לקרוא תיגר על הנורמה שהלכה והתגבשה, שלפיה השימוש בזרחן הוא שלילי ומגונה

ובמיוחד אם השימוש יהיה של מדינה מערבית כלשהי, ניתן לצפות להטלת מגבלות נוקשות יותר ואף על הטלת איסור מוחלט להשתמש בתחמושת שמכילה זרחן לבן - לא רק להצתה (איסור שכבר קיים היום בפועל כפי שמשתמע מהצהרות המדינות) אלא אף למיסוך או לשימוש טקטי כמו "טלטל ואפה". אם כך אכן יקרה, תהיה זו הוכחה של ממש לכך שהזרחן הלבן הפך לטאבו. יש רק לקוות שסכסוך כזה - על מחירי העגומים לכלל המעורבים - לא יגיע במהרה.

הערות

1. איתן ברק, "הגבלות על כלי נשק: בין דיני נשק לדיני בקרת נשק", מתוך: רובי סייבל (עורך), **משפט בינלאומי**, הוצאת נבו, שריגים (ליאון), 2010, עמ' 796, 794, 800-801
2. **Convention on the Prohibition of the Development, Production, Stockpiling and Use of Chemical Weapons and on their Destruction (Chemical Weapons Convention)**, www.opcw.org/chemical-weapons-convention Protocol for the Prohibition of the Use of Asphyxiating, Poisonous or Other Gases and of Bacteriological Methods of Warfare, Geneva, 17 June 1925, www.icrc.org/ihl.nsf/full/280?opendocument Declaration (IV, 2) concerning Asphyxiating Gases. The Hague, 29 July 1899, www.icrc.org/ihl.nsf/FULL/165?OpenDocument
3. ברק, שם, עמ' 820; איתן ברק, **בשבי עיוותי התפיסה: מדינות ערב, ישראל ואפשרות ביעורו של הנשק הכימי במזרח התיכון**, ירושלים המכון ליחסים בינלאומיים ע"ש לאונרד דיוויס, 2004, עמ' 5

לאור התקדימים שמוכרים לנו מכלי נשק אחרים שהשימוש בהם נאסר, ייתכן שאנו עדים כעת להתפתחות של נורמת איסור על זרחן לבן ואולי אף להפיכת הנשק הזה לטאבו. הזרחן הלבן, שמתנגדיו יצרו לו תדמית כל כך איומה, אף אינו זוכה לתמיכתן המלאה של מדינות שצבאותיהן עושים בו שימוש. אלה מקבלות את הטענה שזהו נשק שיש להגביל את השימוש בו. מניסיון העבר אנו יודעים שנכונות להגביל את השימוש בכלי נשק מסוים מובילה בסופו של דבר למצב שבו השימוש באותו כלי נשק נאסר לחלוטין והופך לטאבו מוסרי.

תחמושת שמכילה זרחן לבן עדיין מצויה במחסני התחמושת של הצבאות השונים, אך לתשומת לב מיוחדת היא זוכה כאשר משתמשים בה צבאותיהן של ישראל ושל ארה"ב. את תשומת הלב המיוחדת מעוררים ארגונים שונים לזכויות אדם הן מבית והן מחוץ, ובהם ארגונים שמשרתים בגלוי אינטרסים של מדינות אויב ושל ארגוני אויב ואשר רואים בשיח המשפטי הליברלי שמתנהל במערב נקודת חולשה שיש לנצלה. נכון לעכשיו עדיין לא גובש חוק בין-לאומי האוסר על השימוש בורחן לבן. אך אם יפרוץ סכסוך נוסף שבו ייעשה שימוש בורחן לבן,